

گزارش نظارتی بر اجرای مواد (۱، ۲، ۳ و ۴) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۲/۲۵

شماره مسلسل: ۱۹۷۹۰

کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

گزارش نظارتی بر اجرای مواد (۱، ۲، ۳ و ۴) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)

نوع گزارش: طرح و لایحه ، نظارتی ، راهبردی

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، گردشگری و میراث فرهنگی)

تهیه و تدوین کنندگان:

محمد امین گزار، زهرا تقدس نژاد، سعید شفیعا

ناظر علمی:

موسی بیات

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا

اظهار نظر کنندگان:

علی عبدالاحد، رسول سلیمانی، رشید کردستانی (فعال حوزه صنایع دستی)

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی راد

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۲/۴/۱

واژه‌های کلیدی:

۱. صنایع دستی

۲. قانون حمایت از صنایع دستی

۳. گزارش نظارتی

فهرست مطالب

۶	چکیده
۷	خلاصه مدیریتی
۸	۱. مقدمه
۹	۲. ارزیابی عملکرد چهار ماده اول
۲۴	۳. نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۲۷	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۱۳	جدول ۱. مجوزهای تولید انفرادی و کارگاهی به تفکیک سال
۱۵	جدول ۲. وضعیت صدور کارت شناسایی صنعتگر به تفکیک سال
۱۶	جدول ۳. وضعیت خانه‌ها و بازارچه‌های صنایع دستی به تفکیک سال
۱۸	جدول ۴. وضعیت برگزاری نمایشگاه بین‌المللی و سراسری در داخل کشور به تفکیک سال
۲۴	جدول ۵. بررسی تحقق عملکرد مواد و بندهای قانون مواد (۲، ۱، ۳ و ۴)

فهرست نمودارها

۱۲	نمودار ۱. مقایسه صدور پروانه تولید کارگاهی
۱۳	نمودار ۲. صدور پروانه تولید انفرادی
۱۴	نمودار ۳. صدور کارت شناسایی صنعتگر

گزارش نظارتی بر اجرای مواد (۱، ۲، ۳ و ۴) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)

چکیده

رشد و توسعه صنایع دستی ضمن ارتقای فرهنگ و حفظ بنیادهای تمدنی یک جامعه، امروزه می‌تواند نقش بسزایی در رشد اقتصادی کشور نیز ایفا کند. یکی از مهم‌ترین اقدامات در راستای رشد صنایع دستی کشور و رفع موانع توسعه آن، انجام اقدامات حمایتی لازم از فعالین و هنرمندان صنایع دستی است. به همین منظور قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ توسط مجلس شورای اسلامی مصوب و در دولت دوازدهم ابلاغ شد. از آنجاکه از تصویب این قانون، بیش از ۶ سال می‌گذرد، نظارت بر اجرای آن، امکان تشخیص مسائل و چالش‌های اجرای این قانون را فراهم خواهد کرد. این گزارش با تأکید بر چهار ماده اول قانون نگارش یافته است که به تعریف و تشخیص مصادیق صنایع دستی (ماده (۱))، بیمه فعالان (ماده (۲)) و وظایف و اقدامات دستگاه‌های اجرایی (مواد (۳ و ۴)) می‌پردازد. نزدیک به ۵۳ درصد از احکام مورد بررسی قرار گرفته دارای عملکرد ارزیابی می‌شود. همچنین ۸۸ درصد از بندهای ماده (۳) و تنها ۲۶ درصد از بندهای ماده (۴) دارای عملکرد هستند.

از جمله دلایل عدم تحقق کامل این قانون را می‌توان به عدم صراحت برخی عبارات مندرج در قانون، عدم پیگیری دستگاه‌های متولی برای اجرای تکالیف محول شده، عدم پیش‌بینی منابع مالی در بودجه‌های سنواتی، ساختار غیرمنسجم و ایرادهای محتوایی به متن قانون، عدم پیش‌بینی ضمانت‌های اجرایی لازم برای اجرای احکام و تأخیر چهار ساله در فرایند تدوین و ابلاغ آیین‌نامه اجرایی اشاره نمود. برای رفع موانع پیش‌روی تحقق قانون مذکور اقداماتی همچون رفع ابهام از تعریف صنایع دستی از ماده (۱)، اصلاح معیار برای تصمیم‌گیری در مورد قطع بیمه مشمولان موضوع ماده (۲)، تکلیف به اعمال نظارت مستمر پسینی بر عدم فروش هرگونه محصول غیر صنایع دستی در فروشگاه‌های انحصاری صنایع دستی، تأکید بر بهره‌گیری از ظرفیت بازارچه‌های مرزی و غیرمرزی برای افزایش فروش محصولات صنایع دستی (با پیشنهاد دو تبصره به بند «ش» ماده (۴)) و بهره‌گیری از ظرفیت همه دستگاه‌های اجرایی دارای ظرفیت پیشنهاد می‌شود.

شرح / بیان مسئله

صنایع دستی علاوه بر نقش مؤثری که در ترویج فرهنگ بومی و تاریخی کشور ایفا می کند، از ظرفیت بالایی در ایجاد اشتغال و درآمدزایی نیز برخوردار است. نکته حائز اهمیت آن است که صنایع دستی بیش از هر کسب و کار دیگری به هنر و خلاقیت هنرمندان و استادکاران این حوزه وابسته است. از این رو قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مجموعه احکامی است که با هدف حمایت از حقوق مادی و معنوی آنان طرح توجیهی آن تهیه و به مجلس ارائه شد؛ اما به دلیل عدم تحقق کامل این قانون و عملکرد نامطلوب دستگاه های متولی، نتوانست حمایت را از هنرمندان، صنعتگران، استادکاران و فعالان صنایع دستی بافندگان فرش دستباف به عمل آورد.

نقطه نظرات / یافته های کلیدی

■ علی رغم تصویب قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶، آیین نامه اجرایی آن مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۹ به تصویب هیئت وزیران رسیده است. به عبارت دیگر، آیین نامه اجرایی قانون مذکور، ۴ سال پس از تصویب آن تدوین و ابلاغ شده و این فاصله زمانی، منجر به تعویق تحقق و عملکرد قانون مذکور شده است.

■ در ماده (۱) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)، تعریفی که نشان دهنده ویژگی ها و ممیزات اصلی صنایع دستی نسبت به صنایع دیگر باشد، ارائه نشده و بیش از آنکه هویت بخش صنایع دستی باشد، از آن هویت زدایی کرده است. این موضوع منجر به خروج بخشی از هنرمندان و فعالان صنایع دستی از شمول قانون شده و منجر به شمول بخشی از فعالان صنایع دیگر ذیل صنایع دستی شده است.

■ چالش اصلی پیش روی پیمه هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی موضوع قانون بیمه اجتماعی قالبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، نبود اعتبارات لازم برای اجرای قانون است. از این رو علی رغم اشاره به این موضوع در ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۹۶، همچنان اقدام مؤثری در این زمینه صورت نگرفته است. ■ با مقایسه میزان صدور مجوز تولید انفرادی و گروهی پیش از تصویب و پس از تصویب قانون مذکور، می توان نتیجه گرفت که تصویب این قانون در رشد و افزایش میزان صدور پروانه فعالیت تولید انفرادی و گروهی صنایع دستی تأثیری نداشته است.

■ در ارزیابی عملکرد وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی پیرامون بند «ث» ماده (۳) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)، می توان به تأسیس بیش از ۴۵ خانه صنایع دستی در استان های آذربایجان شرقی، فارس، کرمان مرکزی، خراسان جنوبی، رضوی و... اشاره کرد که عملکرد و نحوه فعالیت خانه های صنایع دستی و بازارچه های صنایع دستی از مواردی است که باید مورد ارزیابی قرار گیرد.

■ سال های ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱، نرخ رشد میزان صدور کارت شناسایی صنعتگران صنایع دستی به ترتیب، ۳۳٪، ۷۰٪ و ۱۰۰٪ بوده که در سال ۱۴۰۲ به دلیل افزایش دو برابری صدور کارت های شناسایی در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال قبل از آن، میزان صدور کارت های مذکور کاهش ۳۷ درصدی داشته است. همچنین بیش از ۸۸ درصد از کارت های شناسایی صنعتگران موضوع قانون یاد شده رازنان دریافت کرده اند و تنها ۱۲ درصد شامل مردان شده است.

■ ۵۳ درصد از احکام دارای عملکرد و ۴۷ درصد از احکام نیز فاقد عملکرد است. ۸۸ درصد از بندهای ذیل ماده (۳) این قانون دارای عملکرد و همچنین تنها ۲۶ درصد از بندهای ذیل ماده (۴) دارای عملکرد هستند.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ در راستای برطرف کردن ابهام از تعریف صنایع دستی، ماده (۱) نیازمند اصلاح است.

■ در راستای اصلاح مبنای قطع بیمه مشمولان موضوع ماده (۲) قانون مذکور و نظارت پذیری آن، تبصره «۱» ماده (۲) لازم است تا معیار ارزیابی پیشرفت کار صنایع دستی مبتنی بر نوع محصول تعریف شود و دستگاه های متولی تخصصی به آن نظارت کنند.

■ در راستای لزوم فروش انحصاری صنایع دستی و عدم فروش هر گونه محصولات غیر صنایع دستی، به بند «پ» ماده (۳) لزوم نظارت مستمر پسینی بر عدم فروش هر گونه محصول غیر صنایع دستی محسوس است.

■ در راستای برطرف کردن ابهام از نحوه اعمال حمایت های لازم مذکور در بند «الف» ماده (۴)، باید در مورد نحوه ارائه تسهیلات و اعتبارات شفاف سازی صورت گیرد.

■ در راستای استفاده از ظرفیت حضور در جشنواره ها، همایش ها و نمایشگاه های صنایع دستی برای حمایت از محصولات صنایع دستی تولید داخلی، بند «خ» ماده (۴) باید با تأکید بر تولیدات صنایع دستی داخلی اصلاح شود.

۱. مقدمه

صنایع دستی نمایشگر فرهنگ و تمدن جامعه و اقوام است و ارتقای آن در ترقی و تعالی فرهنگ جوامع نقش بسزایی ایفا می‌کند. از آنجایی که صنایع دستی بیش از هر چیز دیگری به هنرمندان آن وابسته است، حمایت از شاغلین و هنرمندان صنایع دستی برای حفظ حیات این عرصه از اهمیت بالایی برخوردار است. در همین راستا قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی در اسفندماه سال ۱۳۹۶ و پس از طی مراحل قانونگذاری، به دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی ابلاغ شد.^۱ آیین‌نامه اجرایی این قانون نیز با تأخیری چهار ساله در شهریورماه سال ۱۴۰۰ به دستگاه‌های متولی ابلاغ شده است. برای قانون فوق که در ۱۵ ماده و ۷ تبصره به تصویب رسیده، وزارت میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی و وزارت صنعت معدن و تجارت به‌عنوان دستگاه‌های متولی در نظر گرفته شده‌اند.

ایده اولیه تدوین قانونی در حمایت از هنرمندان و صنعتگران صنایع دستی و فرش دستباف در مجلس شورای اسلامی در قالب طرح شکل گرفت. بخش عمده‌ای از مراجعات مردمی به نمایندگان مجلس شورای اسلامی توسط جامعه هدف صنایع دستی و فرش دستباف کشور، درباره ضرورت حمایت از فعالان این دو حوزه بود. مواردی همچون برخورداری از بیمه تأمین اجتماعی، تسهیلات ارزان قیمت و سهیل الوصول، معافیت مالیاتی، برگزاری نمایشگاه‌های رایگان توسط دولت، بازاریابی محصولات تولید شده توسط صنعتگران، تأمین مواد اولیه ارزان قیمت توسط دولت و... از جمله این موارد بودند.

هسته اصلی قانون فوق براساس خواسته مرکزی فراهم آوردن امکان بیمه تأمین اجتماعی برای جامعه هدف صنایع دستی و فرش دستباف صورت گرفت که در قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ محقق نشده بود. همچنین شاکله قانون در نهایت منجر به احکامی شد که بخشی از آنها را می‌توان به‌عنوان شرح وظایف و اختیارات وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در حوزه صنایع دستی دانست. چراکه این وزارت تا زمان تصویب قانون فوق، فاقد قانون اهداف، وظایف و اختیارات منسجم و معطوف به ساختار جدید بود. همچنین پاره‌ای از اقدامات حمایتی این قانون برای هر دو حوزه فرش دستباف و صنایع دستی در نظر گرفته شد که دستگاه اجرایی دیگری را به این قانون افزود.

بررسی عملکرد قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۹۶ پس از حدوداً ۶ سال از تصویب آن، امکان واکاوی مسائل اجرایی، تقنین و نظارتی این قانون را فراهم خواهد کرد. در ادامه ارزیابی عملکرد چهار ماده اول قانون ارائه خواهد شد.

۱. این قانون به‌وسیله رئیس‌جمهور طی شماره ۱۵۳۱۷۵ به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲ ابلاغ شد.

۲. ارزیابی عملکرد چهار ماده اول

ماده (۱)

صنایع دستی ایران مجموعه‌ای از صنایع هنری و سنتی است که ضمن رعایت ضوابط شرعی و قانونی با محوریت خلاقیت، ذوق و زیبایی‌شناسی با بهره‌گیری از مواد اولیه قابل دسترس تولید می‌شود و فرایند ساخت و تولید محصول به صورت فردی یا گروهی، عمدتاً با دست و با کمک ابزار مورد نیاز انجام می‌گیرد. رشته‌های فرش دستباف و صنایع دستی از قبیل نساجی سنتی، بافته‌های داری و غیر داری، پوشاک سنتی، کاشی سنتی، سفال و سرامیک، صنایع دستی چرمی، هنرهای سنتی وابسته به معماری، صنایع دستی فلزی، صنایع دستی چوبی و حصیری، صنایع دستی دریایی، صنایع دستی استخوان، رودزی‌های سنتی، آبگینه، صنایع دستی کاغذی، طراحی و نقاشی سنتی، سازه‌های سنتی، میناکاری و پیشه‌های وابسته به گروه‌های یاد شده می‌باشند.

در ماده فوق تعریف صنایع دستی و رشته‌های مربوط به آن مطرح شده است که تعریف مذکور، نگرش جامعی نسبت به صنایع دستی ارائه نمی‌دهد. شایان ذکر است عدم ارائه تعریف جامع از صنایع دستی به عنوان یکی از چالش‌های مهم این حوزه است.^۱ این موضوع از آنجا دارای اهمیت است که تعریف عنوان شده در این ماده، به گونه‌ای است که منجر به حذف بخشی از فعالان و هنرمندان که به تولید محصولات مختلف با موادی غیر از مواد در دسترس (مثلاً دور ریختنی‌ها) با کمک دست و ابزارهای مورد نیاز می‌پردازند، از شمول این قانون خواهد شد. چراکه در تعریف مذکور، مشخص نیست که منظور از مواد اولیه قابل دسترس چیست و اگر محصولی از مواد اولیه‌ای درست شود که خارج از دسترس باشد، یا به سختی در اختیار قرار گرفته باشد، باز هم در حوزه صنایع دستی قرار خواهد گرفت یا عنوان دیگری خواهد داشت. لذا به نظر می‌رسد تعریف مذکور نتوانسته است نگاه جامعی به این حوزه ارائه دهد. علاوه بر آن، تعریف قانونی یک صنعت، باید شاخصی برای تعیین هویت آن صنعت قرار گیرد و معرف اصلی‌ترین ویژگی‌ها و تمایزات آن باشد؛ در حالی که تعریف مذکور بیش از آنکه هویت بخشی کرده باشد، هویت زدایی کرده است. برای مثال بسیاری از مواد صنعتی و غیرطبیعی و یا حتی موادی که با طبیعت سازگاری چندانی ندارد نیز ممکن است در دسترس باشد و به همین علت بسیاری از محصولات تولید شده با کمک دست از این مواد اولیه یاد شده نیز می‌تواند صنایع دستی به حساب آید و با چنین تعریفی از صنایع دستی نمی‌توان به هویتی مشخص از این صنعت پی برد.

تبصره «۱» ماده (۱) عناوین صنایع دستی موضوع این ماده با پیشنهاد سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و تصویب هیئت‌وزیران در چارچوب تعریف مذکور قابل افزایش می‌باشد.

رشته‌ها (عناوین) و زیرمجموعه‌های رشته‌ها با کد آنها در ۲۰ صفحه نگارش شده که اکنون در وبگاه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی قابل دسترس است. با توجه به اینکه صنایع دستی، صنایع منطقه‌ای و بومی هستند و از زمان تأسیس سازمان صنایع دستی بیش از ۴۵ سال گذشته است و رشته‌ها و زیررشته‌های صنایع دستی در همان زمان شناسایی و ثبت شده‌اند، با تصویب و ابلاغ قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) امکانی برای درج عناوین جدید از طریق مصوبه هیئت‌وزیران فراهم شد. از جمله اقدامات صورت گرفته در راستای تحقق این تبصره می‌توان به تدوین دستورالعمل شورای فنی، کمیته فنی استان‌ها و برگزاری نشست‌های ماهیانه با توجه به درخواست‌های دریافتی در مورد عناوین صنایع دستی یاد کرد که منجر به تأیید و تصویب ۷ رشته جدید صنایع دستی (مثل ابرو بادسازی، قطاعی‌سازی، تنبور دوزی و...) شده است [۱].

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش راهبردی در بررسی وضعیت صنایع دستی و آسیب‌شناسی آن با شماره مسلسل ۱۹۲۴۸ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مراجعه نمایید.

تبصره «۲» ماده (۱) - تشخیص مصادیق صنایع دستی و اشخاص فعال در صنایع مذکور موضوع این ماده که فاقد بیمه تأمین اجتماعی می‌باشند جهت برخورداری از بیمه مذکور حسب مورد با سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد.

از آنجاکه دو دستگاه اجرایی نسبت به این حوزه دارای مسئولیت هستند (به‌طور خاص موضوعات فرش دستباف به حوزه وزارت صنعت، معدن و تجارت مرتبط است)، تشخیص مصادیق و معرفی افرادی که در این صنایع فعالیت می‌کنند به‌درستی به این دو دستگاه اجرایی واگذار شده، اما اینکه آیا موضوع بیمه این اشخاص به‌خوبی اجرایی شده است در ماده (۲) مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ماده (۲)

دولت مکلف است در اجرای قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کُددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ نسبت به بیمه نمودن واجدین شرایط این قانون اقدام نماید.

در این ماده، دولت مکلف به ساماندهی و بیمه کردن کلیه واجدان شرایط حوزه صنایع دستی شده است. اقدامات مربوط به بیمه به شکلی بوده که تا پیش از این قانون به‌درستی عملیاتی نشده است. مطابق قانون استفساریه اخذ یک‌ونیم درصد (۱.۵٪) از صادرات فرش جهت تأمین بخشی از منابع مالی بیمه قالیبافان و گلیم‌بافان مصوب ۱۳۷۶/۹/۱۱ مجلس شورای اسلامی، سازمان تأمین اجتماعی مکلف بود با استفاده از مقررات عام قانون تأمین اجتماعی قالیبافان فاقد کارفرما را بیمه کند. بر همین اساس به‌منظور تأمین منابع مالی حق بیمه سهم دولت از تاریخ تصویب این قانون، یک‌ونیم درصد (۱.۵٪) از بهای صادرات فرش به‌عنوان عوارض توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران اخذ و به حساب خزانه واریز و عیناً به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت و در صورت عدم تکافو، دولت مکلف بود مابه‌الاختلاف آن را حسب اعلام سازمان تأمین اجتماعی در بودجه سالیانه کل کشور منظور و کل سهم خود را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نماید. این موضوع متأسفانه به‌صورت کامل محقق نشد و بخش مهمی از کسری آن در سال‌های اخیر مربوط به مسائلی است که در صادرات فرش رخ داد.

در ماده (۳) قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کُددار) که در ۲۱ شهریورماه سال ۱۳۸۸ مصوب شد نیز به‌دلیل مشخص‌سازی هزینه اجرای قانون در مورد بیمه واجدین صلاحیت صنایع دستی در سال ۱۳۸۸ (از محل اعتبار برنامه ۳۰۴۴۱ مذکور در بند «۳۴» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور) عملاً ماهیت قانون مدت‌دار پیدا کرد. چراکه در پایان این ماده آمده است که در سال‌های بعد، در صورت تأمین اعتبار این قانون قابل اجرا خواهد بود. بنابراین مسئله تأمین مالی برای بیمه فعالین این حوزه در قانون فوق نیز بر طرف نشد.

همچنین در ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۹۶ با هدف رفع نقص قوانین گذشته، دولت مکلف به بیمه واجدین قانون مصوب سال ۱۳۸۸ شد. حکمی که از مسئله‌شناسی نادرست حاصل شد؛ چراکه چالش اصلی پیش‌روی بیمه واجدین موضوع قانون مصوب سال ۱۳۸۸ نه فقدان قانون، بلکه نبود اعتبارات لازم برای اجرای قانون است. استعلام‌ها نشان می‌دهد که به‌دلیل عدم تخصیص اعتبار از طرف سازمان برنامه و بودجه و وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، مشمولین صنایع دستی کماکان براساس قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب سال ۱۳۸۸ توسط مراجع موصوف (از طریق کارفرما) به سازمان معرفی می‌شود. در حال حاضر امکان جذب متقاضی جدید از طریق این قانون فراهم نیست. [۲] لذا قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۹۶، تأثیری بر بهبود وضعیت بیمه مشمولین مندرج در ماده (۱) قانون مذکور نداشته است.

در آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۴۰۰/۵/۹) نیز منابع لازم را مشخص و پیش‌بینی نکرده و دریافت اعتبارات مورد نیاز برای بیمه مشمولان را منوط به اقدام دستگاه مجری مذکور در قانون به پیش‌بینی اعتبار لازم در ردیف بودجه سالیانه خود و درخواست تأمین آن از سازمان برنامه و بودجه کشور کرده است. همچنین در ادامه سازمان برنامه و بودجه کشور را موظف به تأمین اعتبارات لازم کرده است. این مورد جزء تأکید بر ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب

۱۳۹۶/۱۰/۲۶) چیزی بر آن نمی‌افزاید. در واقع آیین‌نامه مذکور، به جای رفع مانع اصلی اجرایی‌سازی قانون مذکور، به این همان‌گویی پرداخته است.

شایان ذکر است، مطابق استعلام سازمان تأمین اجتماعی، در پایان اسفندماه سال ۱۳۹۷، آمار کل بیمه‌شدگان مرتبط با قالیبافان و شاغلان صنایع دستی معادل ۳۲۳۷۱۵ نفر بوده است. در حالی که در سال ۱۴۰۱ این رقم به ۲۳۱۰۷۶ نفر کاهش یافته است. همچنین در سال ۱۴۰۲ از مجموع بیمه‌شدگان مشمول بیمه قالیبافان و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (۲۱۶۳۳۶ نفر) تعداد ۳۳۶۰۶ نفر در زمره هنرمندان صنایع دستی هستند. این آمار نشان می‌دهد میزان کل بیمه‌شدگان هر ساله کمتر شده و افراد کمتری تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند [۳].

ماده (۲) تبصره «۱»- در اجرای این قانون، عدم حضور در ساعت معین در محل کار نمی‌تواند در خصوص فرش و قالی مبنای قطع بیمه قرار گیرد و ارزیابی توسط بازرسان سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری صرفاً براساس مساحت مذکور در ماده (۲) قانون یاد شده انجام می‌گیرد.

با توجه به اینکه ماهیت و نوع کار شاغلین حوزه فرش و قالی و صنایع دستی شناسنامه‌دار (کددار) به‌نوعی جزء حرف‌خانگی به حساب می‌آیند و همچنین تولیدات آنها انعکاس ساعات کاری نیست، بلکه به مهارت و پیشرفت کار آنها وابسته است، لذا عدم حضور در ساعت معین در محل کار نمی‌تواند مبنای قطع بیمه آنان باشد. آنچه در این تبصره نادیده گرفته شده، مربوط به متولیان متفاوت حوزه‌های فرش یا قالی و صنایع دستی است. چراکه بازرسان وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نمی‌توانند در حوزه مربوط به فرش دستباف نقش‌آفرینی کنند. همچنین واحد پیشرفت کار در محصولات صنایع دستی الزاماً مساحت نیست و این پیش‌فرض صرفاً در مورد فرش، قالی، گلیم و... قابل طرح است، اما برای مثال در مورد ظروف مسی، کوزه گلی یا... معیار نخواهد بود. لذا به نظر می‌رسد تبصره «۱» دارای ایرادهای محتوایی اساسی است که البته در راستای برطرف کردن آن وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی لایحه اصلاح تبصره «۱» ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۹۶ با شماره ثبت ۵۲۱/ارائه کرده است [۴].

ماده (۲) تبصره «۲» - دارندگان مجوز فعالیت موضوع قانون مذکور در صورت درخواست خودشان از کلیه تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی (آب، برق و گاز) و تسهیلات بانکی برخوردار می‌باشند.

مطابق با تصویب‌نامه هیئت وزیران به شماره ۱۰۲۱۵۶/ت ۱۶۲۷ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۱۱، تعرفه گاز طبیعی تأسیسات گردشگری و صنایع دستی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مشابه تعرفه سال ۱۴۰۱ محاسبه و اخذ می‌شود. در خصوص تسهیلات مطرح شده در قانون مذکور مطابق قرارداد شماره ۱۴۰۰/۱۳۷۶۴ مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۱۷، تسهیلات اعطایی از محل اعتبارات بند «الف» تبصره «۱۸» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۳۱ مورد تسهیلات بانکی در استان‌های مختلف به صنعت‌گران صنایع دستی پرداخت شده است. همچنین طبق اطلاعات صندوق کارآفرینی امید ۱۷ مورد تسهیلات بانکی در اختیار صنعت‌گران صنایع دستی قرار گرفته است [۵]. لذا تبصره فوق در حال حاضر دارای عملکرد است، البته نحوه هزینه‌کرد تسهیلات اعطا شده، باید مورد ارزیابی جدی قرار گیرد تا مشخص شود اعطای تسهیلات مذکور براساس چه ملاک و معیاری بوده و به چه میزان در رفع نیازها و مشکلات مشمولان آن مؤثر بوده است. تأمین اعتبار تسهیلات مذکور از طریق منابع تبصره «۱۸» قانون بودجه است که اعتبارات ذیل این بند با تأخیر حداقل یک الی دو ساله تأمین می‌شود. در نتیجه تأخیر در پرداخت این اعتبارات، فعالان را با مشکلات متعددی روبه‌رو می‌سازد.

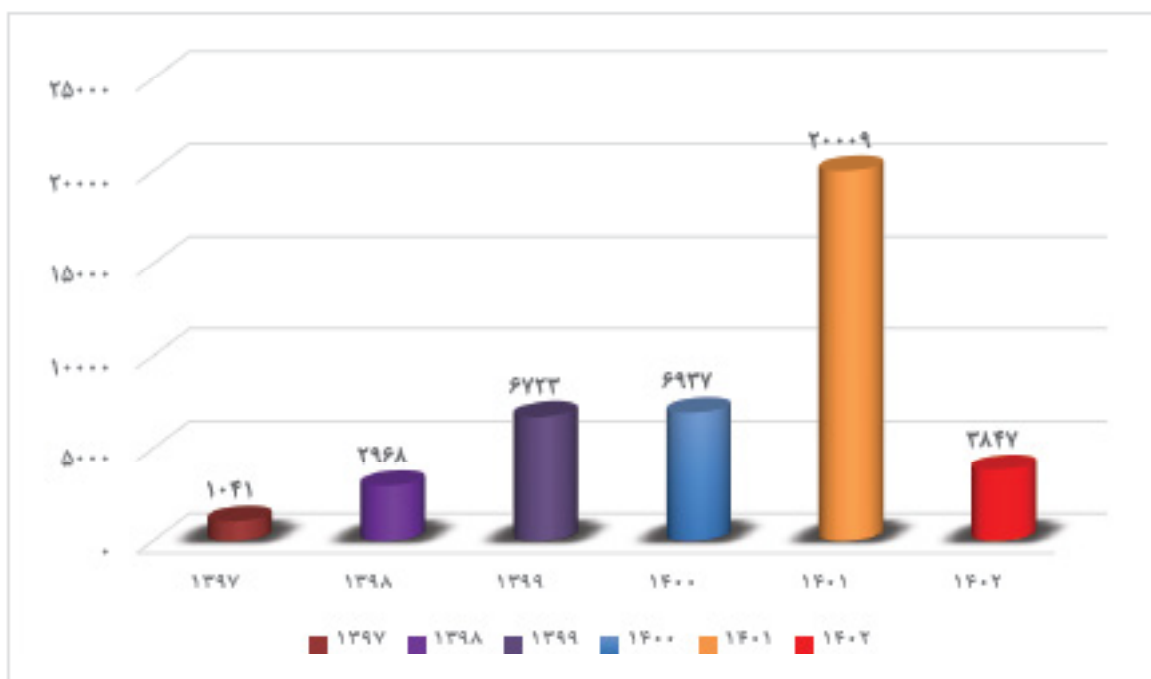
ماده (۳)

سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و وزارت صنعت، معدن و تجارت حسب مورد موظفند در راستای اجرای این قانون اقدامات زیر را انجام دهند:
بند «الف» ماده (۳) صدور مجوز تأسیس و پروانه تولید کارگاهی (انفرادی - گروهی).

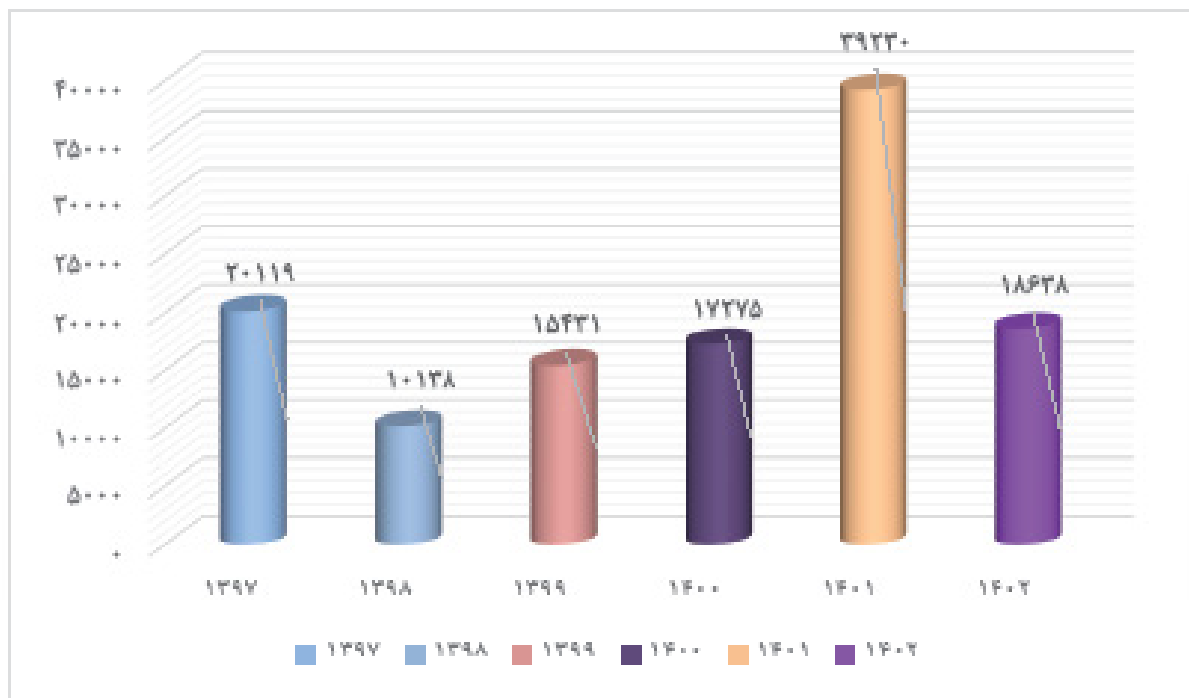
مطابق با استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی [۶]، میزان صدور پروانه تولید کارگاهی در نمودار زیر نشان داده شده است. مطابق با آنچه در این نمودار نمایش داده شده، میزان صدور مجوز کارگاهی نسبت به سال‌های پیش از تصویب قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)، افزایش قابل توجهی داشته است؛ تا جایی که در سال ۱۴۰۱ میزان افزایش صدور مجوز تولید کارگاهی نسبت به سال پیش از آن بارشده ۱۸۸ درصدی همراه بوده، البته مطابق آخرین استعلام دریافتی در سال ۱۴۰۲ تا ماه بهمن همان سال، میزان صدور مجوز تولید کارگاهی نسبت به سال ۱۴۰۱ با کاهش ۸۰ درصدی رو به رو بوده و ۳۸۴۷ مجوز صادر شده، البته باید توجه شود که این کاهش در میزان صدور مجوز تولید کارگاهی در سال ۱۴۰۲، به علت افزایش شدید میزان صدور در سال ۱۴۰۱ بوده و قابل توجیه است. کاهش محدودیت‌های کرونایی و کنترل فراگیری ویروس کرونا در اواخر سال ۱۴۰۰ و ابتدای سال ۱۴۰۱، منجر به آن شد که بخشی از کارگاه‌های تعطیل شده در سال ۱۴۰۰ و همچنین بخشی از افرادی که به دنبال دریافت مجوز بودند، در سال ۱۴۰۱ موفق به اخذ مجوز تولید کارگاهی بزنند. در واقع تقاضای انباشته شده صدور پروانه بهره‌برداری در سال‌هایی که فعالیت‌های اقتصادی در کشور با محدودیت‌های کرونایی همراه بود، منجر به افزایش متقاضیان دریافت مجوز در سال ۱۴۰۱ شد و صدور پروانه تولید در سال ۱۴۰۱ افزایش شدیدی پیدا کرد. در مجموع می‌توان عملکرد وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در صدور مجوز تولید کارگاهی را مطلوب ارزیابی کرد.

نمودار ۱. مقایسه صدور پروانه تولید کارگاهی

همچنین مبنی بر استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی [۶]، میزان صدور پروانه تولید انفرادی در نمودار زیر نشان داده شده است. میزان صدور مجوز انفرادی نسبت به سال‌های پیش از تصویب قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)، تغییر چندانی نداشته است. نکته حائز اهمیت آن است که مشابه روند میزان صدور مجوز تولید کارگاهی، میزان صدور مجوز تولید انفرادی نیز در سال ۱۴۰۱ بارشده ۱۲۷ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۰ همراه بوده است. به عبارت دیگر در سال ۱۴۰۱، ۳۹۲۳۰ پروانه تولید انفرادی صادر شده است. این در حالی است که میانگین صدور مجوز تولید انفرادی در ۶ سال گذشته با صرف نظر کردن از میزان صدور مجوز مذکور در سال ۱۴۰۱، در حدود ۱۶۰۰۰ مجوز بوده است. نرخ رشدی که تداوم نداشته و میزان صدور مجوز در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱، ۵۲ درصد کاهش داشته است. در مجموع می‌توان عملکرد وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در صدور مجوز تولید انفرادی را مطلوب ارزیابی کرد.

نمودار ۲. صدور پروانه تولید انفرادی

همچنین مطابق با همان استعلام، تفکیک دریافت کنندگان مجوز پروانه تولید انفرادی و گروهی براساس جنسیت نشان می دهد. در مجموع طی ۵ سال اخیر، از مجموع ۱۴۱۱۹۵ پروانه تولید انفرادی و کارگاهی، ۱۷۰۷۵۹ مورد از سوی زنان و ۳۳۴۳۶ مورد نیز از سوی مردان دریافت شده است. به طور کلی زنان، حدود ۳/۲ برابر مردان مجموعاً مجوز تولید انفرادی و کارگاهی بیشتری دریافت کرده اند. همچنین به تفکیک نوع پروانه، میزان صدور پروانه تولید انفرادی برای زنان حدود ۵ برابر بیشتر از میزان صدور برای مردان بوده و میزان صدور پروانه تولید کارگاهی برای زنان حدود ۱/۵ برابر بیشتر از میزان صدور برای مردان است.

جدول ۱. مجوزهای تولید انفرادی و کارگاهی به تفکیک سال

سال	نوع مجوز		پروانه تولید انفرادی		پروانه تولید کارگاهی	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
۱۳۹۸	۲۰۱۹	۸۱۱۹	۱۴۶۸	۱۴۹۹		
۱۳۹۹	۲۳۰۷	۱۳۱۲۴	۱۷۸۸	۴۹۳۵		
۱۴۰۰	۳۲۹۱	۱۳۹۸۴	۱۹۰۲	۵۰۳۵		
۱۴۰۱	۶۷۳۸	۳۲۴۹۲	۹۳۴۸	۱۰۶۶۱		
۱۴۰۲	۲۸۱۵	۱۵۸۲۳	۱۷۶۰	۲۰۸۷		
مجموع	۱۷۱۷۰	۸۳۵۴۲	۱۶۲۶۶	۲۴۲۱۷		

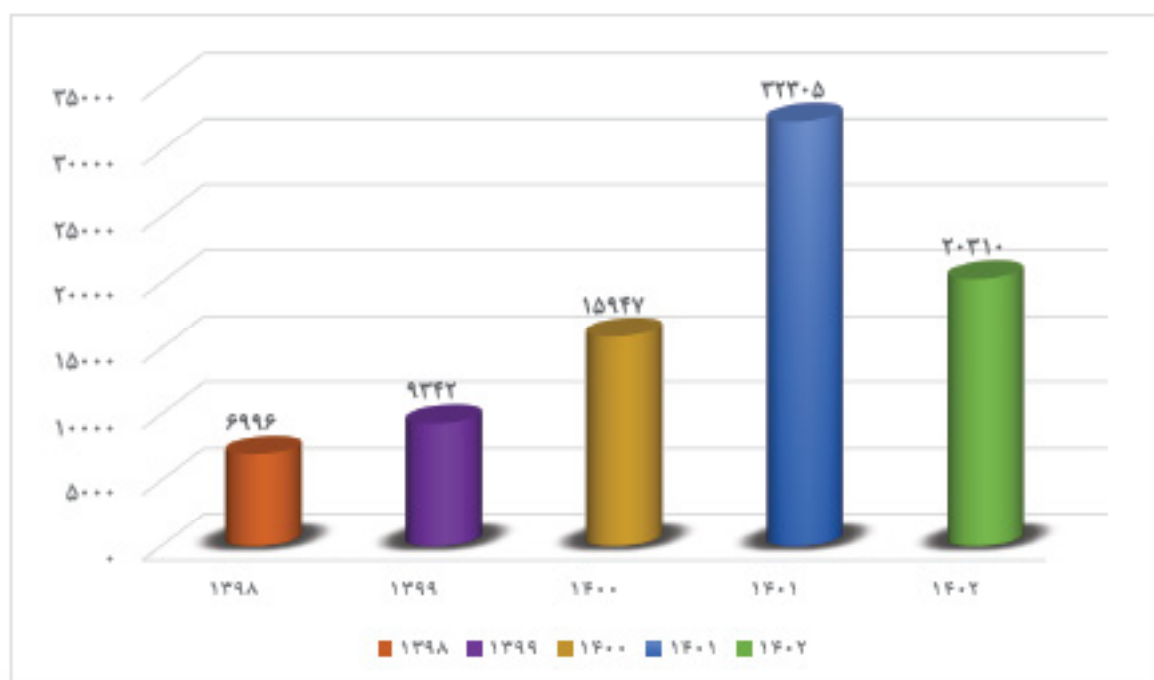

علت اصلی اختلاف یاد شده میان میزان صدور پروانه تولید انفرادی و کارگاهی میان زنان و مردان، نقش پررنگ زنان در بخش تولید زنجیره تأمین صنایع دستی است. همچنین رویکرد دولت در حمایت از مشاغل خانگی و ترویج صنایع دستی جهت اشتغال زنان نیز در این موضوع مؤثر بوده‌اند.

بند «ب»، ماده (۳) - صدور کارت شناسایی صنعتگر موضوع این قانون

مبنی بر استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی [۶]، میزان صدور کارت شناسایی صنعتگر موضوع قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶)، در نمودار زیر نشان داده شده است. مطابق با آنچه در این نمودار نمایش داده شده، میزان صدور کارت شناسایی صنعتگر موضوع قانون مذکور، در سال‌های پس از تصویب آن قانون، همواره با رشد همراه بوده است. به نحوی که طی سال‌های ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱، نرخ رشد میزان صدور کارت شناسایی صنعتگران صنایع دستی به ترتیب، ۳۳٪، ۷۰٪ و ۱۰۰٪ بوده که در سال ۱۴۰۲ به دلیل افزایش دو برابری صدور کارت‌های شناسایی در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال قبل از آن، میزان صدور کارت‌های مذکور کاهش ۳۷ درصدی داشته است. شایان ذکر است که در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۰ میزان صدور کارت‌های مذکور ۲۷ درصد افزایش داشته است.

نمودار ۳. صدور کارت شناسایی صنعتگر

همچنین بیش از ۸۸ درصد از کارت‌های شناسایی صنعتگر موضوع قانون یاد شده را، زنان دریافت کرده‌اند و تنها ۱۲ درصد شامل مردان شده است. این موضوع مانند مورد صدور پروانه تولید انفرادی و کارگاهی، به دلیل نقش پررنگ‌تر زنان در بخش تولید زنجیره تأمین صنایع دستی است [۶].

جدول ۲. وضعیت صدور کارت شناسایی صنعتگر به تفکیک سال

کارت شناسایی صنعتگر		نوع مجوز	سال
مرد	زن		
۷۷۶	۶۲۲۰		۱۳۹۸
۹۵۵	۸۳۸۷		۱۳۹۹
۱۲۸۲	۱۴۶۶۵		۱۴۰۰
۴۳۸۶	۲۷۹۱۹		۱۴۰۱
۲۲۴۳	۱۸۰۶۷		۱۴۰۲
۹۶۴۲	۷۵۲۵۸		مجموع

بنابراین در قبال صدور کارت مذکور وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی دارای عملکرد مطلوبی بوده است. به تازگی نیز صدور مجوزهای سه گانه^۱ صنایع دستی به صورت برخط از طریق درگاه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی صورت می گیرد.^۲ از نظر برخی صاحب نظران در این حوزه صدور کارت های شناسایی باید اقدامی غیر حاکمیتی و قابل واگذاری به نهادهای غیر دولتی است که می تواند از سلیقه محوری و افزایش تصدیگری دولتی بکاهد.^۳

بند «پ» ماده (۳) - صدور مجوز فروشگاه های انحصاری هنرهای سنتی و صنایع دستی ایران

در سال های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ هیچ مجوزی برای فعالیت فروشگاه انحصاری صنایع دستی صادر نشده است. علت اصلی این موضوع همه گیری ویروس کرونا در آن سال ها بوده است. از این رو پس از کنترل همه گیری، میزان صدور مجوز در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب ۱۴۵ مجوز و ۱۰۰ مجوز بوده است [۶].

برای اجرای این بند دستورالعمل نحوه صدور پروانه فعالیت فروشگاه های صنایع دستی به تأیید معاونت حقوقی مجلس و استان های وزارت میراث فرهنگی در دی ماه سال ۱۴۰۰ رسیده است. در بند «۱۶» ماده (۳) این دستورالعمل آمده: «فروشگاه های مرتبط با دستورالعمل حاضر صرفاً به منظور فروش محصولات صنایع دستی ایرانی بوده و بهره برداری از آن به منظور فعالیت های مغایر با آن مجاز نیست».

در بند «۲۰» ماده (۳) نیز آمده: «دارا بودن حداقل هجده سال سن برای دریافت پروانه فعالیت الزامی است»، اما در وبگاه برخی از فروشگاه های صنایع دستی آثاری غیر از محصولات صنایع دستی به فروش می رسد. حل این چالش، نیازمند به کارگیری انواع نظارت پسینی همراه با تقویت نظارت پیشینی موجود است. به عبارت دیگر می توان از ظرفیت انواع نظارت پسین مانند نظارت به شیوه غیر عامل محور، هوشمند و داده محور و عامل محور غیر متمرکز عمومی - مردمی بهره گرفت.

در نظارت هوشمند داده محور، دستگاه ناظر، به صورت برخط یا غیر برخط، بر تمامی داده های مربوط به فروش فروشگاه دسترسی خواهد داشت و به این صورت از فروش محصولات غیر صنایع دستی جلوگیری خواهد کرد. همچنین با توجه به آنکه محدودیت در زمان و نیروی نظارتی، انجام تمام و کمال وظایف نظارتی توسط بدنه دولت و حکومت، امری هزینه بر است، به هر میزان که نظارت عمومی و گزارش دهی مردمی تقویت شود از سنگینی این بار، از روی دوش دولت کاسته می شود. از سوی دیگر، تخلفات با سرعت و چابکی بیشتری عیان می گردد و به دنبال آن، بازه زمانی سریع تری فرصت برای رسیدگی به آنها فراهم می شود، البته لازم است برای ایجاد انگیزه گزارش دهی مردمی، مشوق هایی برای گزارش دهندگان در نظر گرفته شود.

۱. کارت شناسایی، کارت صنعتگری و جواز تأسیس برای هنرمندان صنایع دستی.

2. <https://www.mcth.ir/handicrafts>

۳. مصاحبه با رئیس اسبق اتحادیه صنایع دستی اصفهان. ۴ دی ماه سال ۱۴۰۲.
۴. دستورالعمل نحوه صدور پروانه فعالیت فروشگاه های صنایع دستی، ص ۶.

لذا به نظر می‌رسد هر چند بند حاضر دارای عملکرد است، اما این عملکرد از نظر حمایت از تولید صنایع دستی داخلی دارای ابهام‌ها و ایرادهای اساسی است.

بند «ت» ماده (۳) - صدور گواهی اصالت برای آثار صنایع دستی و هنرهای سنتی

گواهینامه مهر اصالت، «گواهینامه‌ای است که به محصولات تولیدی صنایع دستی (ترجیحاً بومی هر استان) متناسب با معیارهای تعیین شده در سطح ملی تعلق می‌گیرد و در مرحله نهایی منتخبی از محصولات مذکور جهت شرکت در برنامه «مهر اصالت بین‌المللی صنایع دستی» و سایر رویدادهای بین‌المللی برگزیده خواهند شد». این برنامه از سال ۱۳۸۶ به صورت هر دو سال یک‌بار در طی دوره‌های متوالی انجام شده است. بر همین اساس دستورالعمل اجرای آن برای ثبت ملی به استان‌ها ارسال شد. از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷، مجموعاً برای ۳۱۸ اثر، مهر اصالت بین‌المللی و از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸، مجموعاً برای ۲۹۲۷ اثر، مهر اصالت ملی صادر شده است.^۱ همچنین مطابق با استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی [۶]، در سال ۱۳۹۸، ۴۹۲ مورد، در سال ۱۴۰۰، ۵۹۵ مورد و در سال ۱۴۰۲، ۶۰۲ مورد مهر اصالت ملی صادر شده است. لذا بند مذکور دارای عملکرد لازم می‌باشد، هر چند پیش از تصویب این قانون نیز موضوع فعالیت دستگاه اجرایی متولی بوده است.

بند «ث» ماده (۳) - صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری از خانه‌های صنایع دستی و بازارچه‌های صنایع دستی

مطابق با استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی [۶]، میزان صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری از خانه‌های صنایع دستی و بازارچه‌های دائمی و موقت صنایع دستی در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۳. وضعیت خانه‌ها و بازارچه‌های صنایع دستی به تفکیک سال

بازارچه‌های صنایع		خانه صنایع دستی	نوع مجوز	سال
بازارچه‌های موقت صنایع دستی	بازارچه‌های دائمی صنایع دستی			
۱۲۲۷	۷	-		۱۳۹۸
-	۱۱	-		۱۳۹۹
۲۶۶	۶	-		۱۴۰۰
۱۰۴۷	۵	۳		۱۴۰۱
۱۲۰۹	۴	۱۲		۱۴۰۲

۱. گزارش و دستورالعمل مهر اصالت. سایت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی. <https://www.mcth.ir/documents/EntryId/35>

در حال حاضر بیش از ۴۵ خانه صنایع دستی در استان‌های آذربایجان شرقی، فارس، کرمان مرکزی، خراسان جنوبی، رضوی و... تأسیس شده است. این بناها با هدف ایجاد فضای مناسب جهت معرفی، مشاوره، کاربردی‌سازی، هم‌اندیشی، تبادل تجربه، آموزش، بسته‌بندی، نمایش، تجاری‌سازی، نوآوری در فروش و توسعه تجارت الکترونیک برای فعالان حوزه صنایع دستی شکل گرفته است. همچنین این اماکن جهت بررسی و شناسایی ظرفیت‌های منحصر به فرد منطقه به منظور ارتقا کمی و کیفی تولیدات صنایع دستی است. تبدیل ایده‌های خلاق در تولید و فروش به محصولاتی با قابلیت حضور در بازارهای نوین، ارائه خدمات تخصصی بازاریابی، تبلیغات و دریافت سفارش و فروش محصولات از دیگر اهداف این خانه‌هاست؛ که با فراهم آوردن امکانات و تجهیزات به صورت متمرکز، افزایش توان رقابت و کاهش هزینه‌های سربار، به نحو مؤثری در پیشرفت و توسعه صنایع دستی تأثیر گذار خواهد شد. برای نمونه می‌توان به خانه تاریخی علوی (خانه سفال تبریز)، خانه صنایع دستی رشت، خانه کلبادی مازندران اشاره کرد که در این راستا مورد استفاده قرار گرفته است. لذا بند حاضر دارای عملکرد است [۷]، البته نظارت بر حسن عملکرد و فعالیت خانه‌های صنایع دستی و بازارچه‌های صنایع دستی از مواردی است که باید مورد بررسی قرار گیرد.

بند «ج» ماده (۳) - صدور مجوز برگزاری حراج آثار فاخر قابل فروش صنایع دستی و هنرهای سنتی

در آبان‌ماه سال ۱۳۹۷ دفتر صادرات معاونت صنایع دستی دستورالعمل صدور مجوز و برگزاری حراج صنایع دستی ایران را تهیه و در آن شرایط مجریان و مخاطبان و آثار دارای شرایط حراج را مشخص کرده است. در بخش تعاریف این دستورالعمل در خصوص حراجی صنایع دستی بیان شده است: «سازوکاری هدفمند برای معرفی و فروش آثار ارزشمندی که به لحاظ دارا بودن برخی ویژگی‌ها، قابلیت ارائه در بازارهای فروش عمومی را نداشته و بر پایه انطباق سفارش‌های خرید و فروش مشتریان با در نظر گرفتن اولویت قیمت و زمان می‌باشد». آنچه مسلم است در متن مذکور استفاده از عبارت «برخی ویژگی‌ها» مبهم است و در هیچ کجای این دستورالعمل در مورد آن توضیحی ارائه نشده است. همچنین در این دستورالعمل به کمیته‌ای برای بررسی اثر نیز اشاره‌ای نشده، لذا سازوکار اجرای آن نیز دارای ابهام است. همچنین لازم از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ هیچ مجوزی برای برگزاری حراج آثار فاخر قابل فروش صنایع دستی صادر نشده است [۶]. بنابر این بند فاقد عملکرد است.

بند «ج» ماده (۳) - صدور مجوز برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی در زمینه صنایع دستی و هنرهای سنتی

در سال ۱۳۹۵ گروه بازرگانی داخلی دفتر صادرات معاونت صنایع دستی دستورالعمل صدور مجوز و برگزاری نمایشگاه‌های داخلی صنایع دستی را تدوین کرده‌اند.^۲ صدور مجوز برگزاری نمایشگاه‌های ملی مرتبط با صنایع دستی و بین‌المللی این حوزه در داخل کشور بر عهده معاونت صنایع دستی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی بوده، در حالی که این عمل در هر استان بر عهده ادارات کل استانی است.^۳ شایان ذکر است دستورالعمل مذکور که معیار صدور مجوز برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی در زمینه صنایع دستی و هنرهای سنتی است، پیش از مصوب شدن قانون فوق معیار عمل قرار گرفته است. میزان صدور مجوز مذکور در جدول زیر نشان داده شده است [۶]:

۱. دستورالعمل صدور مجوز و برگزاری حراجی صنایع دستی ایران. آبان‌ماه سال ۱۳۹۷. دفتر صادرات و گروه بازرگانی داخلی معاونت صنایع دستی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.
۲. دستورالعمل صدور مجوز و برگزاری نمایشگاه‌های داخلی صنایع دستی، ۱۳۹۵.
۳. مطابق بند «۱» ماده (۳) دستورالعمل صدور مجوز و برگزاری نمایشگاه‌های داخلی صنایع دستی.

جدول ۴. وضعیت برگزاری نمایشگاه بین‌المللی و سراسری در داخل کشور به تفکیک سال

برگزاری نمایشگاه بین‌المللی و سراسری در داخل کشور	نوع مجوز	
	سال	
۱۸	۱۳۹۸	
۳	۱۳۹۹	
۲	۱۴۰۰	
۲۱	۱۴۰۱	
۹	۱۴۰۲	
۵۳	مجموع	

بند «ح» ماده (۳) - درجه بندی و صدور گواهی کیفیت به کارگاه‌ها و فروشگاه‌های صنایع دستی و هنرهای سنتی

اداره کل آموزش و حمایت از تولید معاونت صنایع دستی در سال ۱۴۰۲ شیوه‌نامه درجه‌بندی کارگاه‌های صنایع دستی و صدور گواهی کیفیت کارگاهی تدوین کرده است. در این شیوه‌نامه اهداف، تعاریف، الزامات، شرایط کارگاه کسب‌کننده گواهی کیفیت و کلیه موارد مرتبط با آن آمده است. هرچند در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به این حوزه اعتباری اختصاص نیافته بود و تا این سال بند حاضر فاقد عملکرد بوده است. لذا مستند به اقدامات انجام شده در سال ۱۴۰۲، این بند دارای عملکرد است. مطابق با استعلام‌های دریافتی، از سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۴۰۱ براساس نظارت‌های دوره‌ای انجام شده از واحدهای تولید صنایع دستی و در راستای حمایت از ارتقای کیفی محصولات، ۱۴۷۱ فقره گواهی کیفیت کارگاهی صنایع دستی صادر و اعطا شده است [۸].

تبصره «۱» - فعالیت‌های احصا شده این ماده به‌جز موارد مربوط به فرش دستباف مشمول تبصره ماده (۲) قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۹۲/۶/۱۲ بوده و با صدور پروانه فعالیت و بهره‌برداری از سوی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، نیاز به اخذ مجدد مجوز یا پروانه کسب از وزارت صنعت، معدن و تجارت نمی‌باشد.

با توجه به بیان این مطلب که فعالیت‌های احصا شده در این ماده به‌جز موارد مربوط به فرش دستباف مشمول تبصره ماده (۲) قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۹۲ است،^۱ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نیاز به اخذ مجوز یا پروانه کسب از وزارت صنعت، معدن و تجارت در این زمینه ندارد. شایان ذکر است در موارد بسیاری گزارش شده، که واحدهای تولیدی دارای مجوز از این وزارتخانه مجبور به دریافت مجوز از اتحادیه‌های صنفی می‌شوند که این موضوع مغایر با این تبصره است [۹]. لذا در قبال عملکرد این تبصره به دلیل بین‌بخشی بودن فعالیت‌های این حوزه، چالش موجود همچنان مرتفع نشده است. لذا در ارزیابی بند مذکور، نمی‌توان عملکردی را در نظر گرفت.

تبصره «۲» - طراحی، برنامه‌ریزی، توسعه و نظارت بر کلیه آموزش‌های غیررسمی صنایع دستی کشور اعم از آموزش‌های عمومی، تخصصی و مجازی با سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری می‌باشد. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در امر آموزش صنایع دستی مکلفند سیاست‌های تعیین شده سازمان را در آموزش‌های خود رعایت نمایند.

۱. تبصره - صنفی که قانون خاص دارند، از شمول این قانون مستثنا هستند.

در خصوص آموزش صنایع دستی در کشور، نیز با هدف بالا بردن سطح اشتغال در جامعه و ایجاد درآمد برای مردم همچنین در جهت احیای سنت‌ها و فرهنگ بومی و کمک به شکل گرفتن هویت ملی است. بر همین اساس ۳۰۸ کلاس آموزشی غیررسمی در سراسر کشور در رشته‌های مختلف دایر و در حال فعالیت است [۱۰]. لذا این بند نیز دارای عملکرد می‌باشد.

ماده (۴)

سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلفند با هماهنگی مراجع ذیصلاح اقدامات زیر را به عمل آورند:
بند «الف» ماده (۴) - اعمال نظارت و حمایت‌های لازم در جهت بهبود کیفی محصولات صنایع دستی و فرش دستباف به‌ویژه در حوزه صادرات

نکته اول در مورد این بند استفاده از عبارت «حمایت‌های لازم» است که دارای ابهام ارزیابی می‌شود. چراکه نوع حمایت و میزان لازم بودن آن بسیار کلی و قابل تفسیر است. در راستای اجرای ماده (۴) قانون معاونت صنایع دستی جهت بهبود کیفی محصولات صنایع دستی از لحاظ مرغوبیت مواد اولیه، طراحی محصول، رعایت کلیه اصول کاربری محصول (استحکام، ایمنی، پرداخت نهایی، بهداشت، ...) نشان بین‌المللی صنایع دستی در نظر گرفته و برای آن تقاضانامه و شیوه‌نامه‌ای را در سال ۱۳۹۸ با عنوان «تقاضانامه برنامه نشان ملی مرغوبیت صنایع دستی و شیوه‌نامه نشان ملی مرغوبیت صنایع دستی» تدوین شده است. اما تبصره بند «۴» این شیوه‌نامه به دلیل آنکه قیمت خرده فروش و عمده فروش را تحدید کرده و هرگونه تغییر در قیمت فروش را موجب ابطال گواهی عنوان می‌کند، نیازمند اصلاح است.^۱ همچنین در خصوص اعمال نظارت و حمایت‌های لازم در جهت بهبود کیفیت محصولات صنایع دستی و فرش دستباف به‌رغم پیش‌بینی اعتباری در برنامه‌های توسعه، صرفاً نظارت توسط کارشناسان صنفی صورت گرفته است [۱۰]. از این رو، ماده (۴) قانون مذکور فاقد عملکرد می‌باشد.

بند «ب» ماده (۴) - برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر وضعیت کارگاه‌های تولیدی و آموزش صنایع دستی و فرش دستباف

در ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۴۰۰/۰۵/۰۹، به تدوین دستورالعمل‌های مورد نیاز برای اجرای بند «ب» ماده (۴)، از جمله دستورالعمل «فرایند صدور مجوز فعالیت‌های آموزشی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی و اعلام شرایط علمی و تجربی و امکانات مورد نیاز برای انجام فعالیت‌های آموزشی» و دستورالعمل «نیازسنجی آموزش‌های مرتبط با توسعه امور بازرگانی صنایع دستی از قبیل آشنایی با امور مالیات، بیمه و بازاریابی» و سایر موارد اشاره شده، اما شایان ذکر است که نسبت به هیچ‌یک از موارد مذکور در ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۴۰۰/۰۵/۰۹ اقدامی صورت نگرفته است. لذا بند «ب» ماده (۴) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) فاقد عملکرد است.

بند «پ» ماده (۴) - پشتیبانی از هنرمندان و صنعتگران و همکاری با مراجع ذیصلاح برای تعیین و اعطای درجه هنری به هنرمندان صنایع دستی و فرش دستباف در چارچوب قوانین و مقررات مربوط

طبق مصوبه جلسه ۸۷۶ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی فرایند ارزشیابی و صدور گواهی درجه هنری هنرمندان هنرهای سنتی و صنایع دستی و نخبگان و میراث‌داران تمدنی به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی واگذار شد. در تبصره «۱» این مصوبه آمده است: آیین‌نامه ترکیب شورای مذکور، تعریف میراث و آثار و هنرهای سنتی و صنایع دستی، ضوابط و نحوه ارزشیابی هنرمندان هنرهای سنتی و صنایع دستی و نخبگان و میراث‌داران تمدنی و صدور گواهی درجه هنری آنها ظرف مدت سه‌ماه از سوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی تدوین و برای تصویب به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می‌گردد. تا زمان تصویب این آیین‌نامه، متمم

۱. تبصره: قیمت ذکر شده جهت اثر در بند «۹ و ۱۰» تقاضانامه، برای متقاضی تعهدآور بوده، مغایرت قیمت تعیین شده با قیمت فروش محصول منجر به ابطال گواهی‌نامه می‌گردد.

آیین‌نامه مصوب جلسه ۵۶۹ مورخ ۱۳۸۴/۰۷/۱۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی معتبر خواهد بود. در حال حاضر اقدامات لازم در شورای انقلاب فرهنگی برای ابلاغ آیین‌نامه فوق در جریان است، اما این فرایند نهایی نشده است.^۱

بند «ت»، ماده (۴) - هماهنگی و برنامه‌ریزی در مورد مالکیت‌های معنوی و فکری صنایع دستی و فرش دستباف ایران آثار و هنرمندان در داخل و خارج از کشور

در حال حاضر راهبرد مناسب برای حمایت از این صنعت، حوزه طرح صنعتی است. طرح صنعتی برخلاف کپی‌رایت نیاز به ثبت دارد تا مورد حمایت قرار گیرد.^۲ در حوزه مالکیت صنعتی، باید به قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶/۰۱/۰۷ مراجعه کرد. برخی از صنایع دستی می‌تواند به صراحت ماده (۲۰) قانون^۳ مذکور، خود مصدق از یک طرح صنعتی باشد بنابراین طبق ماده (۳۰)^۴ قانون فوق نیز تحت حمایت نظام علامت تجاری قرار گیرد. بنابراین ماهیت بند حاضر دارای ابهام است و از آن انتظار عملکرد قابل سنجش نمی‌رود.

بند «ث»، ماده (۴) - سازماندهی نظام اطلاع‌رسانی در زمینه صنایع دستی و فرش دستباف

یکی از آسیب‌های جدی در حوزه صنایع دستی و فرش دستباف، فقدان نظام متمرکز اطلاع‌رسانی و ارائه آمار هاست.^۵ در واقع نبود نظام آماری منسجم، قابل اتکا و دقیق، از مهم‌ترین موانع پیش‌روی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای حل چالش‌های این صنعت است. نکته قابل توجه آن است که علی‌رغم اهمیت بالای این موضوع، در آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۴۰۰/۰۵/۰۹ نیز هیچ حکمی برای اجرایی‌سازی ماده مذکور در نظر گرفته نشده است. از آنجا که فعالان و تولیدکنندگان صنایع دستی غالباً از بخش خصوصی و تولیدکنندگان خرد می‌باشند، دولت دسترسی مناسبی به داده‌های این بازار نداشته و به دلیل بی‌اعتمادی حاصل از اعمال برخی سیاست‌های غلط و اقدامات ناصحیح، فعالان صنایع دستی انگیزه‌ای برای در اختیار قرار دادن داده‌های مذکور نداشته و از آنکه این داده‌ها را در اختیار دولت قرار دهند، خودداری می‌کنند. لازم است در جهت اجرایی‌سازی بند «ث»، ماده (۴) قانون مذکور، مواردی از قبیل اعطای تسهیلات و اعطای مجوز را منوط به دریافت اطلاعات سالانه نماید. بنابراین ارزیابی از این بند فقدان عملکرد است.

بند «ج»، ماده (۴) - همکاری با دستگاه‌های ذی‌ربط به منظور تدوین سرفصل دروس هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های صنایع دستی و فرش دستباف

۱. دستور جلسه ۸۹۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۲۶ در مورد آیین‌نامه شورای ارزشیابی هنرمندان صنایع دستی، هنرهای سنتی و میراث‌داران تمدنی که مصوب جلسه ۴۵۴ مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۱۹ قرار گرفته است.

۲. حکمت‌نیا، پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، کد خبر، ۳۵۵۵۷۲. <https://dolat.ir/detail.۳۵۵۵۷۲>

۳. ماده (۲۰) - از نظر این قانون، هرگونه ترکیب خطوط یا رنگ‌ها و هرگونه شکل سه‌بعدی با خطوط، رنگ‌ها و یا بدون آن، به‌گونه‌ای که ترکیب یا شکل یک فرآورده صنعتی یا محصولی از صنایع دستی را تغییر دهد، طرح صنعتی است. در یک طرح صنعتی تنها دسترسی به یک نتیجه فنی بدون تغییر ظاهری مشمول حمایت از این قانون نمی‌باشد.

۴. ماده (۳۰): علامت، علامت جمعی و نام تجاری عبارتند از:

الف) علامت یعنی هر نشان قابل رؤیتی که بتواند کالاها یا خدمات اشخاص حقیقی یا حقوقی را از هم متمایز سازد.

ب) علامت جمعی یعنی هر نشان قابل رؤیتی که با عنوان علامت جمعی در اظهارنامه ثبت معرفی شود و بتواند مبدأ و یا هرگونه خصوصیات دیگر مانند کیفیت کالا یا خدمات اشخاص حقیقی و حقوقی را که از این نشان تحت نظارت مالک علامت ثبت شده جمعی استفاده می‌کنند متمایز سازد.

ج) نام تجاری یعنی اسم یا عنوانی که معرف و مشخص‌کننده شخص حقیقی یا حقوقی باشد.

۵. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش راهبردی در بررسی وضعیت صنایع دستی و آسیب‌شناسی آن با شماره مسلسل ۱۹۲۴۸ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مراجعه نمایید.

در راستای تدوین سرفصل دروس هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های صنایع دستی و فرش دستباف، از سال ۱۳۷۴ گروه هنرهای سنتی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری همکاری‌های مستمری جهت بازنویسی دروس هنر با سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی دارد.^۱ همچنین این مرکز در بازنویسی سرفصل دروس دانشگاهی همچون دانشگاه فرشچیان، دانشگاه هنر تبریز شرکت داشته است. معاونت صنایع دستی نیز از طریق همکاری با وزارت آموزش و پرورش به‌ویژه شاخه کار دانش در زمینه بازنگری و تدوین استانداردهای آموزشی و ایجاد رشته‌های جدید همکاری مستمر داشته است [۱۱]. بنابراین این بند دارای عملکرد است.

بند «چ»، ماده (۴) - هماهنگی و برنامه‌ریزی جهت تأسیس نهادهای غیردولتی برای کاهش تصدی دولت و ساماندهی فعالیت صنایع دستی و فرش دستباف در چارچوب قوانین و مقررات مربوط

هماهنگی و برنامه‌ریزی مذکور در این بند، پیرامون دو موضوع کاهش تصدی دولت و ساماندهی فعالیت صنایع دستی عنوان شده که در هر دو موضوع، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اقدامی صورت نداده است. به عبارت دیگر وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می‌تواند ضمن فراهم ساختن زیرساخت‌های لازم از قبیل زمین و تجهیزات، با سپردن مواردی از جمله برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی به بخش خصوصی و مجریان غیردولتی و همچنین راه‌اندازی بازارچه‌های مرزی و غیرمرزی و دائمی و غیرموقت به بخش خصوصی، ضمن ایجاد کارایی و اثربخشی، بهره‌وری فعالیت‌های مذکور را افزایش دهد. لذا این بند دارای عملکرد نیست.

بند «ح»، ماده (۴) - برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر امر تأسیس شرکت‌های نمایشگاهی تخصصی صنایع دستی و فرش دستباف توسط تعاونی‌ها و بخش خصوصی

در راستای برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر امر تأسیس شرکت‌های نمایشگاهی، آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی، در ماده (۱۲)، دستگاه‌های اجرایی مربوطه را موظف به تدوین و ابلاغ ضوابط لازم برای نحوه تشکیل، ثبت و فعالیت مؤسسات و شرکت‌های تخصصی نمایشگاهی توسط بخش خصوصی و تعاونی را در سه سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی کرده است. علی‌رغم گذشت حدود دو سال از ابلاغ آیین‌نامه مذکور همچنان توجهی به بندها و دستگاه‌هایی که مکلف به اجرای آن هستند نشده است. تنها به صورت محدود توجه به بخش حامل‌های انرژی صورت گرفته است. آدر خصوص این بند نیز معاونت صنایع دستی آن را جزء تکالیف خود نمی‌داند. از آنجا که آیین‌نامه اجرایی این قانون دارای ایراد بوده، لذا این بند فاقد عملکرد است.

۱. کتاب‌های فرهنگ و هنر پایه ۷-۸-۹-۱۰-۱۱ همچنین کتاب‌های معلم آموزش و پرورش.
۲. دارندگان مجوز فعالیت‌های موضوع قانون، جهت بهره‌مندی از تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی (آب، برق و گاز) و تسهیلات بانکی، می‌توانند حسب مورد تقاضای خود را به واحدهای استانی وزارتخانه‌های مجری ارائه یا به صورت الکترونیکی ثبت نمایند تا در صورت تأیید فعالیت و اعتبار مجوز آنها، به منظور اعمال تعرفه مذکور با رعایت ضوابط و قوانین مرتبط به دستگاه‌های ذی‌ربط معرفی گردند. دستگاه‌های مذکور موظفند از تاریخ معرفی نسبت به اعمال تعرفه‌های بخش صنعت، در مورد واحدهای معرفی شده اقدام نمایند.

بند «خ» ماده (۴) - مشارکت در همایش‌ها سمینارهای ملی و جشنواره‌های صنایع دستی و فرش دستباف

همایش، سمینار و جشنواره‌هایی متعددی توسط یا با مشارکت معاونت صنایع دستی برگزار شده که نشان از دارا بودن عملکرد این حکم است. از جمله حضور سالیانه در نمایشگاه‌های بین‌المللی مانند نمایشگاه‌های گردشگری فیتور در اسپانیا، تاپ رزا در فرانسه و جاتا در ژاپن. همچنین برپایی نمایشگاه‌های داخلی از جمله برگزاری نمایشگاه ۶ روزه بین‌المللی اصفهان مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۵ هم‌زمان با بزرگداشت روز جهانی صنایع دستی، نمایشگاه ۵ روزه بین‌المللی یزد مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۹ هم‌زمان با سالروز ثبت جهانی یزد به‌عنوان شهر میراث فرهنگی، نمایشگاه ۵ روزه بین‌المللی همدان مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۱۸ هم‌زمان با جشنواره دست‌های ماندگار نمایشگاه ۴ روزه بین‌المللی گلستان مورخ ۱۴۰۲/۰۸/۲۸ هم‌زمان با جشنواره فرهنگ اقوام و...^۱

شایان ذکر است که نمایشگاه‌های یاد شده از جهت کیفیت برگزاری و خروجی اثرگذاری در جهت توسعه صنایع دستی کشور نیازمند ارزیابی دیگری است که تفصیل آن در این گزارش نمی‌گنجد. برای مثال در بسیاری از نمایشگاه‌های روز جهانی صنایع دستی آثار چینی در محدوده نمایشگاه به فروش می‌رسد.^۲ لذا متن این بند می‌توانست با تأکید بر تولیدات صنایع دستی داخلی نگارش شود.

بند «د»، ماده (۴) - برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت در امر معرفی صنایع دستی و فرش دستباف برگزیده در مراکز عمومی از طرق مناسب تبلیغی و ترویجی

حکم حاضر به حوزه‌های وسیع برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت به تبلیغ و ترویج صنایع دستی مرتبط بوده، اما فعالیت‌های مربوط به این حوزه به صورت غیر برنامه‌ای در حال رخداد است. کلیدی‌ترین اقدام وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در این باره مربوط به معرفی و ثبت شهرهای ملی و جهانی صنایع دستی است. در حالی که موانع اجرایی شدن این حکم را می‌توان به موازی کاری با تعدادی دستگاه متولی مثل مرکز فرهنگی هنری شهرداری‌ها، وزارت صنعت، معدن و تجارت یا حتی دانشگاه‌های مرتبط با این حوزه مرتبط دانست. به تازگی اقدامات مشترکی بین وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با سازمان زیباسازی شهرداری تهران در مورد به کارگیری هنرهای سنتی و صنایع دستی در شهر در جریان است که می‌تواند در راستای اجرایی‌سازی این بند باشد.^۳ در این راستا سند یا اقدام برنامه‌ای مشخصی که نشان از اقدام فعالانه‌ی معاونت صنایع دستی در برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر معرفی این حوزه باشد مشاهده نشد.

بند «ذ»، ماده (۴) - برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر شناسایی و گردآوری آثار با ارزش و برگزیده صنایع دستی و فرش دستباف دوران معاصر و نمایش آنها توسط دستگاه‌های ذی‌ربط

سازمان صنایع دستی سابق ۷۰۰ اثر از سال ۱۳۷۴ الی ۱۳۸۴ از هنرمندان خریداری کرد که این آثار در موزه صنایع دستی در ساختمان ولنجک به معرض نمایش گذاشته می‌شد، اما با ادغام سازمان صنایع دستی با سازمان میراث فرهنگی این آثار به موزه سعدآباد منتقل شد. در سال ۱۳۹۲ به پیشنهاد مدیر کل توسعه و ترویج وقت برنامه‌ای جهت حمایت از هنرمندان و به نمایش در آمدن آثار هنری در ساختمان وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی تدوین و بودجه آن برآورد و تعدادی آثار از هنرمندان خریداری شد. این آثار در رواق‌های ساختمان اصلی وزارتخانه نگهداری می‌شود، اما اقدامات مذکور رانمی‌توان مصداق عینی و کاملی بر برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت آثار با ارزش و برگزیده این حوزه دانست و صرفاً اقدام اجرایی موضعی به حساب می‌آید. از آنجا که مطابق ماده (۱۴) آیین‌نامه اجرایی این قانون، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکلف به تهیه ضوابط اجرایی این بند شده، اما تاکنون در این باره اقدامی صورت نگرفته است، لذا برای بند فوق نیز نمی‌توان عملکردی در نظر گرفت.

۱. گزارش دریافتی طی جلسه با کارشناسان معاون صنایع دستی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در ستاد تحول دولت نهاد ریاست جمهوری مورخ ۱۴۰۲/۰۸/۲۰.

۲. رصد نمایشگاه توسط کارشناسان هنرهای سنتی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری. ۱۴۰۰.

۳. برگزاری اولین رویداد کاربرد خلاقانه صنایع دستی در فضاهای عمومی پایتخت، پایگاه خبری تحلیلی شهر، ۶ تیرماه ۱۴۰۲، کد خبری ۳۸۴۶۱.

بند «ر»، ماده (۴) - تدوین استانداردهای لازم برای مواد اولیه و روش‌های تولید صنایع دستی و فرش دستباف برای پیشنهاد به سازمان ملی استاندارد ایران

سازمان ملی استاندارد ایران ۱۲۷ استاندارد ملی در حوزه صنایع دستی و فرش دستباف تدوین کرده که یک استاندارد^۲ نیز در حال تدوین است [۱۲]. معاونت صنایع دستی نیز فهرستی از استانداردهای رشته‌های صنایع دستی را در وبگاه سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در دسترس عموم قرار داده است.^۲ لذا بند حاضر دارای عملکرد است.

بند «ز»، ماده (۴) - تحقیق و بررسی مستمر جامعه آماری و جمع آوری اطلاعات لازم از وضعیت صنایع دستی و فرش دستباف ایران و جهان به منظور ارتقای جایگاه صنایع دستی و فرش دستباف ایران

موضوع آمارها و گردآوری آن، همچنین تحقیق و بررسی مستمر در این حوزه یکی از چالش‌های اساسی حوزه صنایع دستی و فرش دستباف است. با توجه به اینکه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، مرکز ملی آمار و اداره گمرک را دستگاه اجرایی مسئول این حوزه قلمداد می‌کند ایجاد بستری برای همکاری بین بخشی لازم است. شایان ذکر است با توجه به پراکنده بودن آمارهای ارائه شده در این حوزه، شواهد نشان از عدم شکل‌گیری توافقی منسجم بین این دستگاه‌های همکار دارد. برای این موضوع تغییر و ایجاد پست کارشناس آمار و اطلاعات در ساختار معاونت صنایع دستی از جمله اقدامات در حال پیگیری وزارت برای تحقق این بند عنوان شده است [۱۳]. لذا بند مذکور فاقد عملکرد است.

بند «ژ»، ماده (۴) - اهتمام بر ارتقای موقعیت ایران در نظام بازار صنایع دستی و فرش دستباف جهان در جهت رونق و افزایش صادرات

در این خصوص برنامه مدون و اقدام عملیاتی نظام‌مندی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی گزارش نشد [۱۴]. موضوعی که به نظر می‌رسد به واسطه کلی بودن مفاهیم «اهتمام» و «ارتقای موقعیت ایران»، هر عملکردی را در راستای تحقق آن در نظر گرفت. به نظر می‌رسد بند حاضر باید با تأکید بر روش اجرا یا ابعاد قابل پیگیری توسط هر دستگاه مسئول ویرایش شود. لذا این ماده را نیز نمی‌توان دارای عملکرد ارزیابی کرد.

بند «س»، ماده (۴) - بهره‌گیری از سامانه‌های پیشرفته بازرگانی به منظور توسعه بازار فروش صنایع دستی و فرش دستباف ایران در کشورهای هدف توسط بخش غیردولتی

بند «س» دارای ابهام و درگیر کلی‌گویی است. منظور از «سامانه پیشرفته بازرگانی» مشخص نیست، همچنین کشورهای هدف و سازوکار به کارگیری ظرفیت‌های بخش خصوصی نامعلوم است و مطابق متن این بند سامانه‌ای جهت عرضه و فروش صنایع دستی راه‌اندازی نشده و در مورد کشورهای هدف و به کارگیری بخش غیردولتی نیز عملکرد مشخصی در دسترس نیست. لذا این بند قانون فاقد عملکرد است.

۱. استاندارد ملیه کاری-آیین کار، ویژگی‌ها و روش آزمون.

2. <https://www.mcth.ir/documents/EntryId/34>.

بند «ش»، ماده (۴) - کمک به ایجاد بازارچه‌های صنایع دستی و فرش دستباف با بهره‌گیری از ظرفیت‌های بخش‌های خصوصی تعاونی و نهادهای عمومی غیر دولتی

بررسی‌ها نشان می‌دهد که ۱۰۴ بازارچه دائمی فعال صنایع دستی دایر شده که از این تعداد ۴۴ بازارچه توسط بخش دولتی و ۶۰ بازارچه توسط بخش خصوصی ایجاد و اداره می‌شود.^۱ لذا بند حاضر دارای عملکرد بوده، البته کیفیت و میزان فروش محصولات صنایع دستی در بازارچه‌های مذکور نیازمند بررسی مفصل و جداگانه‌ای است. نکته دیگر آنکه در حدود ۳۰ بازارچه مرزی فعال در کشور، فروش محصولات صنایع دستی به دلایلی از قبیل مشکلات در دریافت غرفه، زمین و... از رونق چندانی برخوردار نیست.

۳. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بررسی مواد و بندهای فوق نشان می‌دهد که ۵۳ درصد از احکام دارای عملکرد و ۴۷ درصد از احکام نیز فاقد عملکرد است. همچنین شایان ذکر است که اکثر احکامی که دارای عملکرد هستند، مربوط به بندهای ذیل ماده (۳) است. چراکه در مورد اقدامات تکلیفی و اجرایی است که از پیش از تصویب این قانون نیز دارای عملکرد بوده و غالب احکامی که فاقد عملکرد هستند، مربوط به بندهای ذیل ماده (۴) است، به دلیل اینکه یا ماهیت بین‌بخشی دارند یا به مفاهیم کلی و نیازمند عملکرد وسیع وابسته شده است. به عبارت دیگر، ۸۸ درصد از بندهای ذیل ماده (۳) و تنها ۲۶ درصد از بندهای ذیل ماده (۴) دارای عملکرد هستند. نتیجه تجمیعی این ارزیابی به شرح جدول ذیل است:

جدول ۵. بررسی تحقق عملکرد مواد و بندهای قانون مواد (۱، ۲، ۳ و ۴)

ماده / تبصره	موضوع	ارزیابی	تطابق با آیین‌نامه ^۱
ماده (۱)	تعاریف و مصادیق	دارای عملکرد	
تبصره (۱) ماده (۱)			
ماده (۲)	دولت مکلف است در اجرای قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسنامه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ نسبت به بیمه نمودن واجدین شرایط این قانون اقدام نماید.	فاقد عملکرد	
تبصره (۲) ماده (۲)	دارندگان مجوز فعالیت موضوع قانون مذکور در صورت درخواست خودشان از کلیه تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی (آب، برق و گاز) و تسهیلات بانکی برخوردار می‌باشند.	دارای عملکرد	
بند «الف»، ماده (۳)	صدور مجوز تأسیس و پروانه تولید کارگاهی (انفرادی - گروهی)	دارای عملکرد	
بند «ب»، ماده (۳)	صدور کارت شناسایی صنعتگر موضوع این قانون	دارای عملکرد	
بند «پ»، ماده (۳)	صدور مجوز فروشگاه‌های انحصاری هنرهای سنتی و صنایع دستی ایران	دارای عملکرد	
بند «ت»، ماده (۳)	صدور گواهی اصالت برای آثار صنایع دستی و هنرهای سنتی	دارای عملکرد	

۱. مبتنی بر نامه شماره ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ از معاونت صنایع دستی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و داده‌های تکمیلی به دست آمده از جلسات کارشناسی با مدیران این حوزه در تاریخ ۱۴۰۲/۸/۲۴ و ۱۴۰۲/۹/۱۴.

۲. این ستون بر این اساس تکمیل شده است که احکام قانون در آیین‌نامه، دارای جایگاه و حکم عملیاتی می‌باشد یا نمی‌باشد و آیین‌نامه فوق در راستای احکام قانون چه میزان تسهیلگری کرده است؟

ماده / تبصره	موضوع	ارزیابی	تطابق با آیین‌نامه ^۱
بند (ث)) ماده (۳)	صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری از خانه‌های صنایع دستی و بازارچه‌های صنایع دستی	دارای عملکرد	✓
بند ج ماده (۳)	صدور مجوز برگزاری حراج آثار فاخر قابل فروش صنایع دستی و هنرهای سنتی	فاقد عملکرد	✗
بند (ج)) ماده (۳)	صدور مجوز برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی در زمینه صنایع دستی و هنرهای سنتی	دارای عملکرد	✓
بند (ح)) ماده (۳)	درجه‌بندی و صدور گواهی کیفیت به کارگاه‌ها و فروشگاه‌های صنایع دستی و هنرهای سنتی	دارای عملکرد	✓
تبصره ماده (۲)) (۳)	طراحی، برنامه‌ریزی، توسعه و نظارت بر کلیه آموزش‌های غیررسمی صنایع دستی کشور اعم از آموزش‌های عمومی، تخصصی و مجازی با سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری می‌باشد. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در امر آموزش صنایع دستی مکلفند سیاست‌های تعیین شده سازمان را در آموزش‌های خود رعایت نمایند.	دارای عملکرد	✓
بند (الف)) ماده (۴)	اعمال نظارت و حمایت‌های لازم در جهت بهبود کیفی محصولات صنایع دستی و فرش دستباف به‌ویژه در حوزه صادرات	دارای عملکرد	✓
بند (ب)) ماده (۴)	برنامه‌ریزی سیاستگذاری و نظارت بر وضعیت کارگاه‌های تولیدی و آموزش صنایع دستی و فرش دستباف	دارای عملکرد	✓
بند (پ)) ماده (۴)	پشتیبانی ^۱ از هنرمندان و صنعتگران و همکاری با مراجع ذی‌صلاح برای تعیین و اعطای درجه هنری به هنرمندان صنایع دستی و فرش دستباف در چارچوب قوانین و مقررات مربوط	فاقد عملکرد	✗
بند (ت)) ماده (۴)	هماهنگی و برنامه‌ریزی در مورد مالکیت‌های معنوی و فکری صنایع دستی و فرش دستباف ایران آثار و هنرمندان در داخل و خارج از کشور	فاقد عملکرد	✗
بند (ث)) ماده (۴)	سازماندهی نظام اطلاع‌رسانی در زمینه صنایع دستی و فرش دستباف	فاقد عملکرد	✗
بند (ج)) ماده (۴)	همکاری با دستگاه‌های ذی‌ربط به منظور تدوین سرفصل دروس هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های صنایع دستی و فرش دستباف	دارای عملکرد	✓
بند (ج)) ماده (۴)	هماهنگی و برنامه‌ریزی جهت تأسیس نهادهای غیردولتی برای کاهش تصدی دولت و ساماندهی فعالیت صنایع دستی و فرش دستباف در چارچوب قوانین و مقررات مربوط	فاقد عملکرد	✗
بند (ح)) ماده (۴)	برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر امر تأسیس شرکت‌های نمایشگاهی تخصصی صنایع دستی و فرش دستباف توسط تعاونی‌ها و بخش خصوصی	فاقد عملکرد	✗
بند (د)) ماده (۴)	برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت در امر معرفی صنایع دستی و فرش دستباف برگزیده در مراکز عمومی از طرق مناسب تبلیغی و ترویجی	فاقد عملکرد	✗
بند (ذ)) ماده (۴)	برنامه‌ریزی سیاستگذاری و نظارت بر شناسایی و گردآوری آثار با ارزش و برگزیده صنایع دستی و فرش دستباف دوران معاصر و نمایش آنها توسط دستگاه‌های ذی‌ربط	فاقد عملکرد	✗
بند (ر)) ماده (۴)	تدوین استانداردهای لازم برای مواد اولیه و روش‌های تولید صنایع دستی و فرش دستباف برای پیشنهاد به سازمان ملی استاندارد ایران	دارای عملکرد	✓
بند (ز)) ماده (۴)	تحقیق و بررسی مستمر جامعه آماری و جمع‌آوری اطلاعات لازم از وضعیت صنایع دستی و فرش دستباف ایران و جهان به منظور ارتقای جایگاه صنایع دستی و فرش دستباف ایران	فاقد عملکرد	✗
بند (ژ)) ماده (۴)	اهتمام بر ارتقای موقعیت ایران در نظام بازار صنایع دستی و فرش دستباف جهان در جهت رونق و افزایش صادرات	فاقد عملکرد	✗
بند (س)) ماده (۴)	بهره‌گیری از سامانه‌های پیشرفته بازرگانی به منظور توسعه بازار فروش صنایع دستی و فرش دستباف ایران در کشورهای هدف توسط بخش غیردولتی	فاقد عملکرد	✗
بند (ش)) ماده (۴)	کمک به ایجاد بازارچه‌های صنایع دستی و فرش دستباف با بهره‌گیری از ظرفیت‌های بخش‌های خصوصی تعاونی و نهادهای عمومی غیر دولتی	فاقد عملکرد	✗

۱. این پشتیبانی باید از طریق اعطای درجه هنری انجام شود.

لذا در ادامه پیشنهادهای ذیل برای بهبود قانون فوق ارائه می‌شود:^۱

پیشنهاد اول: در راستای برطرف کردن ابهام از تعریف صنایع دستی، ماده (۱) به شرح ذیل اصلاح شود:

صنایع دستی ایران مجموعه‌ای از صنایع هنری و سنتی است که ضمن رعایت ضوابط شرعی و قانونی با محوریت خلاقیت و ذوق هنری و حفظ هویت فرهنگی و ارزش‌های زیبایی‌شناسی اصیل ایرانی و فرایند ساخت و تولید محصول به صورت فردی یا گروهی، عمدتاً با دست و با کمک ابزار مورد نیاز، انجام می‌گیرد. رشته‌های فرش دستباف و صنایع دستی از قبیل نساجی سنتی، بافته‌های داری و غیر داری، پوشاک سنتی، کاشی سنتی، سفال و سرامیک، صنایع دستی چرمی، هنرهای سنتی وابسته به معماری، صنایع دستی فلزی، صنایع دستی چوبی و حصیری، صنایع دستی دریایی، صنایع دستی استخوان، رودوزی‌های سنتی، آبگینه، صنایع دستی کاغذی، طراحی و نقاشی سنتی، سازهای سنتی، میناکاری و پیشه‌های وابسته به گروه‌های یاد شده هستند.

پیشنهاد دوم: در راستای اصلاح مبنای قطع بیمه مشمولان موضوع ماده (۲) قانون مذکور و نظارت‌پذیری آن، تبصره «۱» ماده (۲) به شرح ذیل اصلاح شود:

در اجرای این قانون، عدم حضور در ساعت معین در محل کار نمی‌تواند در خصوص فرش و قالی و صنایع دستی شناسنامه‌دار (کددار) بنای قطع بیمه قرار گیرد و ارزیابی موارد مربوط به فرش و قالی شناسنامه‌دار (کددار) توسط بازرسان وزارت صنعت، معدن و تجارت صرفاً بر اساس مساحت مذکور در ماده (۲) قانون یاد شده و ارزیابی مربوط به صنایع دستی شناسنامه‌دار (کددار) توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی بر اساس میزان پیشرفت کار انجام می‌گیرد.

پیشنهاد سوم: در راستای لزوم فروش انحصاری صنایع دستی و عدم فروش هرگونه محصولات غیر صنایع دستی، به بند «پ» ماده (۳) به شرح زیر اصلاح شود:

پ) مجوز فروشگاه‌های انحصاری هنرهای سنتی و صنایع دستی ایران و اعمال نظارت مستمر پسینی بر عدم فروش هرگونه محصول غیر صنایع دستی.

پیشنهاد چهارم: در راستای برطرف کردن ابهام از نحوه اعمال حمایت‌های لازم مذکور در بند «الف» ماده (۴)، بند مذکور به شرح زیر اصلاح شود:

بند «الف» اعمال نظارت و حمایت‌های لازم در جهت بهبود کیفی محصولات صنایع دستی و فرش دستباف به‌ویژه در حوزه صادرات از طریق ارائه تسهیلات از محل تسهیلات ذیل تبصره «۱۸» قانون بودجه سالیانه و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه سنواتی.

پیشنهاد پنجم: در راستای استفاده از ظرفیت حضور در جشنواره‌ها، همایش‌ها و نمایشگاه‌های صنایع دستی برای حمایت از محصولات صنایع دستی تولید داخلی، بند «خ» ماده (۴) به شرح زیر اصلاح شود:

بند «خ» ماده (۴) - مشارکت در همایش‌ها سمینارهای ملی و جشنواره‌های صنایع دستی و فرش دستباف با محوریت تولیدات صنایع دستی داخلی.

پیشنهاد ششم: در راستای رفع ابهام از عبارت «اهتمام» مذکور در بند «ژ» ماده (۴)، تبصره‌ای به شرح ذیل به بند یاد شده الحاق شود: تبصره «۱» - «اهتمام برای ارتقای موقعیت ایران در نظام بازار صنایع دستی و فرش دستباف جهان باید با ایجاد بازارهای صادراتی جدید، تنوع بخشی به محصولات صنایع دستی از طریق بازاریابی و بازاریابی بین‌المللی صنایع دستی صورت گیرد و هدف گذاری افزایش صادرات صنایع دستی، دستیابی به افزایش صادرات سالیانه به میزان ۵۰ درصد باشد.

پیشنهاد هفتم: صادرات محصولات صنایع دستی نیازمند همکاری همه دستگاه‌های مربوطه است، لازم است از ظرفیت سایر دستگاه‌هایی مانند وزارت امور خارجه مبنی بر ظرفیت سفارتخانه‌ها و رایزنان اقتصادی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مبنی بر ظرفیت رایزنان فرهنگی و وزارت اقتصاد مبنی بر ظرفیت‌های مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی و سرمایه‌گذاران خارجی، استفاده شود. از این رو، تبصره «۲» به شرح زیر الحاق شود:

تبصره «۲» - وزارت امور خارجه، وزارت امور دارایی و اقتصادی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مکلفند در موضوع این بند، از ظرفیت‌های ارتباطی و زیرساختی مبتنی بر تکالیف همکاری لازم با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی را داشته باشند.

۱. پیش‌نویس‌های تهیه شده در این گزارش جهت ارائه به دولت به منظور تقدیم به‌عنوان لایحه است.

پیشنهاد هشتم: در راستای بهره‌گیری از ظرفیت بازارچه‌های مرزی و غیرمرزی صنایع دستی جهت افزایش فروش محصولات آن، تبصره‌های «۱» و «۲» به بند «ش» ماده (۴)، به شرح زیر الحاق شود:

تبصره «۱»- وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکلف است با همکاری وزارت کشور (شهرداری‌ها و دهیاری‌ها) دو ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون آیین‌نامه برپایی بازارچه‌های موقت و دائمی صنایع دستی را با تأکید بر سازوکار تأمین زمین، نحوه واگذاری موقت به هنرمندان، صنعتگران و فعالین صنایع دستی و حمایت از صنایع دستی داخلی تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.

تبصره «۲»- گمرک جمهوری اسلامی مکلف است، در هر یک از بازارچه‌های مرزی موجود در کشور، حداقل یک غرفه را به صنایع دستی اختصاص داده و به اشخاص حقیقی معرفی شده از سوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، مطابق با قوانین و مقررات مربوط از جمله آیین‌نامه اجرایی قانون ساماندهی مبادلات مرزی واگذار نماید.

منابع و مأخذ

- [۱]. استعلام میزان اجرای قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی و آیین‌نامه‌های آن از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۴۰۲۲۲۰۰/۱۲۴۹۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۳.
- [۲]. استعلام بیمه موضوع ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی سازمان تأمین اجتماعی به شماره نامه ۳۱۱۹ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۴.
- [۳]. استعلام عملکرد سازمان تأمین اجتماعی در آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی از سازمان تأمین اجتماعی به شماره نامه ۵۰۰۰/۱۴۰۲/۲۴۵۰ مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۲۰.
- [۴]. استعلام میزان اجرای قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی و آیین‌نامه‌های آن از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۴۰۲۲۲۰۰/۱۲۴۹۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۳.
- [۵]. استعلام وضعیت اعطای تسهیلات بانکی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۶۵۱۷۷ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰.
- [۶]. استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در پاسخ به نامه به شماره ۱۲۴۴۲۸ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۴.
- [۷]. استعلام میزان اجرای قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی و آیین‌نامه‌های آن از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۴۰۲۲۲۰۰/۱۲۴۹۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۳.
- [۸]. استعلام از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۸۶۳۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳.
- [۹]. استعلام از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۸۹۰۶ مورخ ۱۴۰۲/۷/۴.
- [۱۰]. استعلام از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۸۶۳۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳.
- [۱۱]. استعلام از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۸۹۰۶ مورخ ۱۴۰۲/۷/۴.
- [۱۲]. استعلام از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۱۸۶۳۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳.
- [۱۳]. استعلام اقدامات پیرامون استاندارد ملی در حوزه صنایع دستی از سازمان ملی استاندارد ایران به شماره نامه ۱۱۲۲۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۱۱.
- [۱۴]. استعلام از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره نامه ۸۹۰۶ مورخ ۱۴۰۲/۷/۴.

گزیده سیاستی

ابهام در برخی عبارات مندرج در قانون، عدم پیگیری دستگاه‌های متولی برای اجرای تکالیف محول شده، پیش‌بینی نکردن منابع مالی در بودجه‌های سنواتی، ساختار غیرمنسجم و ایرادهای محتوایی به متن قانون، عدم پیش‌بینی ضمانت‌های اجرایی لازم برای اجرای احکام و تأخیر چهار ساله در فرایند تدوین و ابلاغ آیین‌نامه اجرایی از جمله مهم‌ترین دلایل عدم تحقق کامل مواد (۱، ۲، ۳ و ۴) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) هستند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir